

Anca Ileana DUȘCĂ

Ciprian RAICEA

DREPTUL MEDIULUI

Caiet de seminar

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2024-

Cuprins

CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN DREPTUL MEDIULUI	5
<i>Secțiunea I. Obiectul, definiția și noțiuni specifice dreptului mediului. Funcții</i>	5
Obiectul dreptului mediului	5
Definiția dreptului mediului	6
Noțiuni specifice dreptului mediului.....	7
Funcțiile dreptului mediului	10
Teste-grilă	11
<i>Secțiunea II-a. Principiile și izvoarele dreptului mediului.</i>	
<i>Dreptul omului la un mediu sănătos</i>	13
Principiile dreptului mediului	13
Izvoarele dreptului mediului	17
Izvoarele dreptului intern al mediului	17
Dreptul fundamental la un mediu sănătos și echilibrat ecologic	36
Jurisprudență CEDO	37
Consacrare internă.....	42
Jurisprudență CJUE.....	47
Teste-grilă	51
<i>Secțiunea a III-a. Locul și rolul dreptului mediului.</i>	
<i>Raportul juridic de dreptul mediului.....</i>	53
Locul dreptului mediului în cadrul sistemului de drept românesc	53
Delimitarea dreptului mediului de alte ramuri ale sistemului de drept	53
Raportul juridic de dreptul mediului	57
Teste-grilă	58
Sinteze.....	60
CAPITOLUL II. PROTECȚIA RESURSELOR NATURALE ȘI A BIODIVERSITĂȚII	81
<i>Secțiunea I. Noțiuni introductive.....</i>	81
<i>Secțiunea a II-a. Protecția atmosferei</i>	82

Surse de poluare a aerului	83
Principalele substanțe cu acțiune nocivă asupra aerului	86
Protecția atmosferei în dreptul intern	87
Protecția atmosferei în dreptul internațional	89
Discuții referitoare la schimbările climatice	90
Schimbările climatice – temă de continuă dezbateră	92
Jurisprudență CJUE.....	99
Teste-grilă	107
<i>Secțiunea a III-a. Protecția apei și a ecosistemelor acvatice</i>	108
Cadrul analizat	108
Clasificarea surselor de poluare	109
Protecția apei în dreptul intern	111
Protecția apei în dreptul internațional	113
Jurisprudență CJUE.....	114
Teste-grilă	120
<i>Secțiunea a IV-a. Protecția solului, subsolului și a</i>	
<i>ecosistemelor terestre</i>	122
Cadrul analizat	122
Solul	122
Subsolul.....	124
Ecosisteme terestre.....	125
Protecția solului, subsolului și ecosistemelor terestre în	
actul normativ cadru.....	126
Protecția solului, subsolului și ecosistemelor terestre în	
dreptul internațional	128
Jurisprudență CJUE.....	130
Teste-grilă	133
<i>Secțiunea a V-a. Protecția faunei și a biodiversității.....</i>	135
Cadrul analizat	135
Protecția faunei în dreptul intern.....	136
Protecția faunei în dreptul internațional.....	138
Protecția biodiversității în O.U.G. nr. 195/2005 privind	
protecția mediului	140
Jurisprudență CJUE.....	141

Teste-grilă	145
Sinteze.....	147
Spețe.....	147
CAPITOLUL III. REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR PERICULOASE PENTRU MEDIU. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ ÎN DREPTUL MEDIULUI	175
<i>Secțiunea I. Regimul produselor, substanțelor și deșeurilor de orice fel.....</i>	<i>175</i>
Reglementarea produselor, substanțelor și deșeurilor de orice fel în dreptul intern.....	176
Reglementarea produselor, substanțelor și deșeurilor de orice fel în dreptul internațional.....	178
Jurisprudență CJUE.....	179
Teste-grilă	183
<i>Secțiunea a II-a. Regimul îngrășămintelor chimice și al produselor de uz fitosanitar</i>	<i>185</i>
Reglementarea îngrășămintelor chimice și a produselor de protecție a plantelor în dreptul intern	186
Jurisprudență CJUE.....	187
Teste-grilă	191
<i>Secțiunea a III-a. Răspunderea civilă delictuală în dreptul mediului.....</i>	<i>193</i>
Condiții ale răspunderii civile delictuale.....	195
Fundamentul responsabilității civile delictuale. Teorii	197
Teste-grilă	212
Sinteze.....	214
Spețe.....	214
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	225

Capitolul I

Introducere în dreptul mediului

Secțiunea I

Obiectul, definiția și noțiuni specifice dreptului mediului. Funcții

Obiectul dreptului mediului

Criteriul de delimitare. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la mai multe criterii, ca de exemplu: metoda de reglementare, calitatea subiecților, caracterul normelor juridice, specificul sancțiunilor, principiile; dar, unanim admis este că obiectul de reglementare constituie elementul fundamental de departajare, în raport cu celelalte considerate a fi auxiliare pentru formarea ramurilor de drept.

Definiție generală. Ramura de drept este ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un domeniu al vieții sociale, în baza unei metode specifice de reglementare și a unor principii comune. Rezultă din definiție că obiectul de reglementare juridică a unei ramuri de drept îl constituie mănunchiul de relații sociale, de legături între oameni, reglementate prin normele juridice ale ramurii de drept respective, relații sociale ce au un caracter specific.

Specificitatea obiectului de reglementare a dreptului mediului. Adaptând definiția de mai sus la specificul dreptului mediului, precizăm că obiectul dreptului mediului îl constituie „relațiile sociale specifice referitoare la protecția, conservarea și dezvoltarea resurselor naturii și a celorlalte componente ale mediului”. Aceste relații sociale sunt reglementate de norme juridice distincte, ce tind a se constitui într-un Cod ecologic, norme cuprinse atât în actul normativ cadru – O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului – cât și în legi speciale. Astfel, conform art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005,

„obiectul prezentei ordonanțe de urgență îl constituie un ansamblu de reglementări juridice privind protecția mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor care conduc la dezvoltarea durabilă”. Prin urmare, specificul obiectului dreptului mediului rezidă în legătura directă dintre relațiile sociale reglementate de normele dreptului mediului cu protecția mediului, prin care înțelegem „activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea și combaterea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de mediu și dezvoltarea durabilă”.

Metoda de reglementare. Criteriu secundar de delimitare a ramurilor de drept, metoda de reglementare constă în atitudinea statului față de anumite relații sociale, atitudine care rezultă, printre altele și din natura normelor juridice. Deoarece protecția mediului este – așa cum prevede art. 1 din O.U.G. nr. 195/2005 – obiectiv de interes public major, statul intervine în mod direct în relațiile sociale din această materie, astfel că normele juridice sunt predominant imperative – onerative sau prohibitive. Mai mult, normele dreptului mediului au un caracter pregnant tehnic, adică este vorba despre norme specifice anumitor industrii: chimică, agrochimică, petrochimică, mecanică, energetică, electrotehnică etc., norme referitoare la desfășurarea, în bune condiții, a proceselor aferente acestor industrii, la realizarea produselor, standarde, stas-uri, norme care, doar în secundar, au caracter juridic¹.

Definiția dreptului mediului

Dreptul mediului – drept de sine stătător. Dreptul mediului a apărut și s-a dezvoltat datorită sarcinilor, imediate și de perspectivă, încredințate de societate, în funcție de nevoile de protecție a diferitelor elemente ale mediului, amenințate de creșterea populației. Aceasta a antrenat o serie de efecte negative asupra mediului: dezvoltarea și

¹ D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 53.

diversificarea industrializării, extinderea urbanizării, atât prin sporirea numărului de orașe, cât și prin creșterea suprafeței celor existente, dezvoltarea agriculturii, mai ales a celei puternic chimizată, creșterea circulației rutiere, aeriene și navale. Toate acestea au dus la înmulțirea surselor de poluare, la sporirea gradului de nocivitate și persistență, astfel că s-a trecut de la simpla protecție a mediului la necesitatea de a conserva și gestiona bunuri aparținând mediului, printre măsurile de protecție încadrându-se și conturarea unei noi ramuri de drept. Așa cum mediul nu cunoaște frontiere, nici ramura de drept chemată să apere mediul nu este cantonată în limite rigide, ci, din contră, ea pătrunde atât în ramurile aparținând dreptului privat – și astfel vom vorbi, de exemplu, de un drept civil al mediului – cât și pe cele aparținând dreptului public – și vom vorbi de un drept penal al mediului sau drept administrativ al mediului. Prin urmare, această ramură de drept nu este atât o ramură de graniță dintre diferitele ramuri de drept, ci este o ramură globalizantă, cu caracter ubicuu, ale cărei norme se regăsesc în alte ramuri de drept.

Definiție. Având ca punct de plecare art. 1 alin. (1) din actul normativ cadru, definim *dreptul mediului ca fiind acea ramură de drept, parte componentă a sistemului național de drept, care reunește normele juridice ce reglementează relațiile sociale privind protecția mediului, în vederea atingerii obiectivelor specifice dezvoltării durabile.*

Noțiuni specifice dreptului mediului

Noțiunea de „mediu”. În funcție de unghiul de vedere – geografic, sociologic – termenul *mediu* a dobândit definiții diferite. În secolul trecut, prin mediu se înțelegea starea care înconjură obiecte și fenomene, influențându-le existența și evoluția, mai clar, era vorba de ambianța în care trăiau viețuitoarele². O.U.G. nr. 195/2005 privind

² E. Vespremeanu, *Mediul înconjurător – ocrotirea și conservarea lui*, Colecția „Știința pentru toți”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 17. A se vedea și: E.T. Danciu, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Autograf, Craiova, 2014; E.T. Danciu, *The unwritten history in our textbooks*, International Conference Knowledgebased